DISTRICT LIBRARY
JAINTIA HILLS
UNECHANGED

(KI KYNTIEN KYNEIAD SUR R'WAI)

"I SUR WA BANG TAM, MIH I NA'U
NOOD WA KTHANG TAM"

DA U WANSALAN. E. DHAR.

2010

UMCHANGPED

(KI KYNTIEN KYN-UD SUR R'WAI)

"I SUR WA BANG TAM, MÍH I NA'U
NOOD WA KTHANG TAM"

DA U

WANSALAN. E. DHAR.

2010

DISTRICT LIBRARY
DATE
JAINTIA HILLS JOWAI

DA PYNMIH DA

KA

ENDRINA DHAR

LOOMPYRDI IONGPIAH, JWAI

JAIÑTIA HILLS DISTRICT.

☞ *Da maham wei khang pyrchah wym em kiwon kiwon kiwa ïe u chim nae pynmih ïa kini ki kyntien la hei won hei won i dur lym ïoh bor na' u nongthoh.*

Kyntulang

Ki R'wai wa em ha kani Ka Kot wada thoh da pynmih da u wi na ki khynroo ka Loompyrdi longpiah, Jwai, U Wansalan. E. Dhar, pynkynmoo ko ia nga ia i kyntien wa ong, " Im i Ktien im ka Jaitbru" Tae, khlem da lai jngai, i pyrtuij i R'wai ïah khmat wa E u "I ktien I thylliej" da klam joor i ieini I NARIM WASAKHIAT.

U Ma Wansalan, e u i leh i r'wai chaphang i maia Khon Ka BEI tre wapun wakha i wom em de wa ie u su kylliang Rwai u chaphang i AKOR I SALON, I MAN I LONG TIP BRU TIP BLAI, *chaphang i pyrthai mynder,i maïa Ri u Manchwa Longchwa wa kiwa katni ter ter,ki wa i hi kam ki nongpurae ia ka, sñiaw o toh u E i burom wakhroo yow ni u Khynroo uwa da pynmih madan iei sap wa kynsai tam wa U Tre Kirot da E u ha oo, i wa ïarap leh hei jooh i por ia ka Jaitbru ka ïong i wow leh ko iei won i won i kamram wa kordor i wow pynmyntoi ia waroh liang. To, lai chakhmat Ma Wansalan hei wow chna chooh ki r'wai wa ki kot parom kamjooh wa kawi pa kawi ka thlu iung u ïoh ki u ïa r'wai, ïa purae, u ïakhanatang tohnood.*

Chthajar Ngooh

S. Quotient Sumer,
Panaliar, Jwai.

Dei ka-it mynsien

Sñiawkmen sakhiat o hadooh kat kattae, wa tip o, wa u Waheh Wansalan. E. Dhar da ye u pyllang ia ki poitri yong oo hei ktien yong i dae (Pnar) kiwa 34 (lephaw-so) tylli yow pynman u ya ka kot thup poitri Pnar wa pyrtuid "UMCHANGPED" ka kot kawa oo hi dadooh thiah dooh dem u yow ye u pynmih ia ka, kam chibynta wow pymneh pynsah yei ktien i thylliej yong i, i wa o hi da ong u, wada khlaeh takulaen ware i hei ktien i klam yong i. Sñiaw o, wa i mynsien yong nga, ym tip de o'u ong kammon? Neibhah u Wansalan em u, ar-le tylli ki sap wa kyrpang wada e u Blai Kynrad ha oo, kam u nongyalehke drama wa yachim bynta ha ki film Pnar, man u, uwa pnah hadooh kattae kattae, pyntasbah wan u, sa kani ka sap thoh poitri yong oo, tae ngait o jan dang em chooh kiwa rieh kiwa daw ioh wan i na oo.

Neiliang yong nga, e o i kyrkhu khyndoh ya oo, yow nangtia chooh chooh u chakhmat ha ki kam thoh kam tar yong oo; yooluti wa kani ka kot kawa nyngkong yong oo, yow ye chooh u pynmih ya kiwa bood chakhmat. Ha o, daman u, u wa thooh yeitipbniah na kiwi kiwa chemphang hei iatoh wei pynmih kot; kamjooh u phah

pynbait pynsood ya ki poitri yong oo. Tae nga neiliang ïong nga wan u ong o kamni nae "I poitri la heiwon heiwon i ktien, toh, u Nongthoh donhi wa ye ki u batai yei jingmut warieh yong ki, ym em uwi tawan wow ye u tuklar yeini; u wi tawan toh ye u, dukat u pynbait yeiwa bakla".

Heiyatoh wa ki poitri, kwah o'u pynsñiaw yei ka-it yong nga wa kitu kiwa klam poitri wajooh sñiaw i dang khynnah, da pynpsiah uni u waheh ki ha kani ka kot yong oo. I wow mylliñ i ladym johkhe, kat ha ki khon ki ksu iong i, ymtip de ki; jait dei wa em ha kani ka kot, kattu da neh rata ki. **"I KTIEN I THYLLIEJ"** *wa* **"KAI YUNG NEI'ON U CHEM?"** *toh ki poitri ha kani ka kot kiwa sniawsuk dooh o, tang kattae leh, kiwa boon du kiwa Sñiawsuk hi.*

Khajak hi-eh, kwah o'u ong, wa "ki poitri wa rieh I jingmut yong ki", toh man ki ki poitri kiwa neh hei kynnoo ki nongpurae; neibhah uwi pa kawi ki nongpurae, yoh ki jar i jingmut katkam i chem, ïong ki. Tae e o ijingmut ia u wahehWansalan yow thoh u chiboon kam ia kitae ki poitri. Chooh chooh ha o, ymhoi u mylliñ i yei yong i, i ktien i thylliej, tangwa nga wan u ong o, wa "thoh ya kiwi tawan ki poitri hei ktien khasi nae Ktien

Phareng" khnang yow nang ku chooh chooh i thoh ïpurae, ymtoh u sah i, du hei iong i don. Neiliang yongnga kular o u pyntipmit ia u waheh Wansalan cha ka Sahitya Academy, kawa man ka Supreme Body yong i thoh i purae hapoh ka Ri India yong i waroh kawi. Tae da kini ki kyntien weiwa ka-it i mynsien o hadòoh kattae kattae wow ong "Tia chaphrang Wansalan ha ki kam wabha yong me"

Kyntu ya waroh ki nongpurae wow ya purae phi yakani ka kot, hambudnood u thied! Wei wow rah ya ka khubor wabha cha kiwi tawan, kam ka dak wow pynku i para i.

Mr. Riquoma Rq. Laloo.
Jrongmoosiang Panaliar
793150 Jaintia Hills, Meghalaya
Mob# 9862320628/9856293364

I Sñiawngooh

Nyngkong nyngchap e ngooh o ia u Blai Kynrad wada e U ïa nga i chait ryngkat wei bor thij bor pyrkhat, ini waroh toh lyngba i iah luti i iong O ia nga kat haduh wowïe o u pynmih ia kani ka kot ki kyntien kyn-ud sur kawa da e pyrtuit **UMCHANGPED.**

Wa pynman ia nga chei wow thoh da kani ka thup ki kyntien kyn – ud sur r'wai wa ïoo o hawa pait wa pait iei man i long i rukom lai i rukom wan da pher i nadong chadong, khamtam hei akor i burom wa hei klam i kape weiwa da boon hi ai leh ki kyntien ki wym em hi de tang u ïa kynmoo i. Ngaitskem o wa lyngba ki kyntien wa em ha kani ka kot kyn-ud sur r'wai kawa da e pyrtuid UMCHANGPED, *u man ko kam ka waje ka wow choh wow kyrsu ha u nood wei mynsien iong uwi pa kawi.*

Dap o dei sñiawngooh iwa khroo tam ia ka Bei ka iong nga kawa da pynchlur wada e mynsien ia nga, kawa man leh heijuh i por kam ka nongpynmih ia kani ka kot. Wymïe o leh u mylliñ ia ki paiu, ki diah,wa kiwa haiung

hasem ïong nga waroh hïeh kiwa da e bor e mynsïen ïa nga. E haroh o i sñiawngooh ia ka kurïm ka ïong nga kawa da pynchlur wei e mynsïen ïa nga. E haroh o i sñiawngooh iwa khroo ia U Ma Puramon Kynjing, U Pasan J. Kammon Passah, wa u Ma Dawmanchiih Lamar kini töh ki Waheh kiwa da pynchlur wei e mynsïen ïa nga wow thoh ia kani ka kot hadïen wada pynap pynsñiaw o ha ki ieini i iwa nga da thiang o.

Wymie o leh khlem da khot pyrtuid heini iei pyrtuid u Wh. K.Comet Rymbai. (Daloi Elaka Jowai), Wh. Myownson Challam, Wh. Puramon Kynjing (Sangot), Wh. Tympang Laloo, Wh. Riquoma Rq. Laloo,Wh. Dawmanchiih Lamar, u ñiaw Sajeki Passah, u Melutki Passah wa u Longda Bamon kiwa da iarap ia nga heiwow pynbait pynsood wei pynchong pynthiah ia kani kot. Heini booh haroh o i sñiawngooh i wa khroo ia ka Kong Suma Passah (Panaliar), kawa da chah sñiawbha ia ka Computer nei bynta ka Typing.

Iwa khatduh ymtoh iwa kut e o i sñiawngooh ia waroh ki lok ki jor, ki kha ki man, ki nongpurae wa maia

ki wym ie de o u khoh khmut khoh khmat uwi pa kawi,. E wa u Blai Kynrad na wym ioh u ioo u theh u ha phi iei kyrkhu khyrdoh, i chait i nang, i eh i khlan kamjuh leh u nangroi phi hei kamai, i khih i khan, i tip i stad wa khamtam ha ka spah mynsien ka wow ia kyntulang i para i, ioh i u ia man miat man bha na kawi ka sngi cha kawi ka sngi, iow man i kiwa dap wa kot, kiwa kyllep wa sdep ha waroh liang wanang.

Chi Hajar ngooh

Wh. Wansalan . E. Dhar
Loompyrdi Iongpiah, Jowai.

Ïukdaw

Sarin	Julj	Sla
1	I ktien I thylliej	1
2.	Ka Bei	2 - 4
3.	Latumar	4 - 5
4.	San ser san ser	5
5.	Jar La i Sap	6 - 7
6	Hok ïonglang ham ieh	7
7	La ka Dong Dit	7
8	Kai ïung nei'on u chem ?	8 - 9
9	Bam da'u sla pathoo	9
10	A.....Ka !	10 - 11
11.	Ang doh keh	11
12.	Pdiah Syngki u loom	11
13.	Bei Rymaw	12 - 13
14.	Da'u man pulit	13
15.	Hai Ri Hai	14 - 15
16.	Lok warim	15 - 17
17.	Pyrchang	17 - 19
18.	Wympu - ku kyndon i dooh	19 - 20
19.	U pli u Woh Siang	20 - 21
20.	Ym em wow lait	21 - 23
21.	Pynch'keh ki tyrpeiñ	23 - 24
22.	I por nynde	25 - 26
23.	Ham ïyndong i sñiaw	27
24.	Ri Khad-ar Daloi	28
25.	I kynriah thaw wa chipor	29

26.	Su cha khim	30
27.	Ri ïei burom	31 - 32
28.	Umchangped	32 - 33
29.	Ï wa pynbor	34 - 35
30.	Ha ka ru na-ai	35 - 36
31.	Bood late	36 - 38
32.	Wymem dor	38 - 39
33.	Khon dap chynrang	39 - 41
34.	Kopsar, Ïoosar, Nuwa tanar	42 - 45

* * * * *

I ktien I thylliej

Samen pyrkhat ñiawliar A ki,
Mih ki kyntien nei thij wow ong kamni;
Nei ktien i thylliej wow tip i ïa ka jaitbru,
Kini kiwa nei tai, kini kiwa neitu.

Da khleh takulaen hieh i klam i khana,
Wada sapdong tasbah ware i ïong para;
Thoh pynkynmoo hieh da kini ki kyntien,
Ïow lait i u mylliñ u kun u sleiñ.

Han stad kat stad, han chemphang kat chemphang,
Ïei ïong i dahi i ktien i thylliej u booh haphrang;
Uwa sarom, wymtip u burom ïei ïong i dae,
Toh du u dai muluk, u wymskem tre.

Ïei ïong i to burom pynku chajrong,
Jar lei ktien i thylliej, to sñiaw sarong;
Kiwi tawan leh ïow tip ki u kheiñkor u sñiawtre,
Dei wymsñiaw salajong, wymtlar wymswe.

I KTIEN I THYLLIEJ toh i wa emkam dooh,
Na kini hi don wa ïe u tip u sñiawthooh;
Uwa neiwon, kawa neiwon, kiwa kammon?
Du nei ktien nei thylliej hi don.

Jarjiar lei ktien burom to ñiawkor,
Ïong i toh iwa khroo wei wa emdor;
Ïei ïong parà leh hoi hi u pynemkam,
Tangwa kynmoo i ïong i toh iwa kor tam.

Ka Bei

A....! Bei wa kha bei wa maïa,
Wa da e kyrpang u Blai ïa nga;
Heiwon u thooh, neiwon u chem?
Kat i maïa khon pho tae Bei, ym em.

Khynde chiphaw bnai ha chwa wow kha,
Ïaleh pho u sajiar, u syndong lana,
Ïulum ïukdung ki that ki sula,
Waroh dadep pynbiang chwa neibhah ïong nga.

Manda toh i por wow mih o cha pyrthai,
Mynsien pho wa sahiar, tip kammon ma-ai?
Na ka Beiwabooh, kam pho ïa ka wait samen,
Chwa wow mih o cha pyrthai, aw joh wei bneiñ.

Du wamih manbru o, Bei cha pyrthai,
Ïa nga pha wow psa wa pusai,
U kylliang wa jhieh wa rkhiang, wow peit synñiaw,
Ïei thngan i kdang ymtip pho u ap u sñiaw.

Ki por ki sngi da phet da lai,
Kamtae leh ki taïaw ki bnai,
Kamjooh leh i rta, da sdang o u em,
Da sdang o u sñiawthooh, datip o u ïamrem.

Chah pho ïa ka sngi u slap ka ly'er,
Tang wakdang ki khon, tae ïa pha Bei wympher,
Hawa kjut ki khon mynsien pho wa pisa, kammon tahi;
Nuwa tarat pho, Bei u chïm ki dei kti.

Khih chitom pho Bei, wei tangiah da khoi,
U chah thngan ki khon ong pho ymhoi,
Ïa pha han dooh u bam, han thylli u kpoh,
Thiah pho khlem bam, ïa ki khon hi tang wa ïoh.

Kat i khon waïoh han chidait - chikhliah,
Na khim da kbai pho, cha ïung u psiah;
Ïaleh pho u sam, ïa ki khon waroh,
Han ïa pha tang khajiak leh ym ïoh.

Han kattae leh Bei, mynsien pho wa kmen,
Du waïoh ki khon, sñiaw pho kat pha tae ymem;
Mar ïabooh khlieh ha syngkhien, sdang pho u pynïoo,
Wow doh wow lana wow sneïñ u kroo.

Dang em chooh Bei ki wymïe de o u ñiawtang,
Da kyllep wei rynïeiñ, sah khanatang;
Ha mynsien ïong nga, kaw mot da saeh,
Kam thoh dak ha'u nood, wymïe de u tympleh.

Bei wamaïa dei ï won u su kylliang o?
Du i akor salon, da biang mo?
Kat ini i rynïeiñ da e pho ïa nga, wymkyllep chi rta,
Wymwan hi o cha pyrthai lym em pho Bei da pha.

Ngooh o Bei ïow Blai Kynrad, wyrchaw o ïa ki kti,
Ïow nang e chooh u ïa pha Bei, i chait wa ka lad ka luti;
Sarup u Blai ïoo o ki ha pha,
Bei kynrad, ha pyrthai ïa nga du pha.

Bei wamaïa ka Blai ïong nga,
Kyrkhu kynrad du me ïa ka;
Ïa ka Bei wamaïa,
Ka Bei ïong nga.

*****

Latumar

Latumar i rong wa mar tyrha,
Na jngai u peit, da ïoo da chynna;
Lymphieñ iwa lung, ki sla wa ïyrngam,
Ileh suk pho u chong cha jngai, cha ki thaw walangam?

Ki sla wa khian wei ïoo wan dur,
Hawa beh ka ly-er wa chad, kam kiwa ka-it sur;
Nuwa ïoh o dei wamut wamang,
Chirup chirup hi sae u ïaemlang.

Ki sla wa ïyrngam wei khooid jngiar,
Wa plung wei ïyllih liar liar;
I mar tyrha wymem kyntien de u batai,
Ish! nae Latumar ish!! noh ka dei.

I rukom phooh ïong pha rap ñiar u chem,
I khyrwoh i pyndoh iwa ïoo kylleiñ;
Lymphieñ iwa lung, tang iwa kmai,
A! Latumar A!! dap kynthai.

I phooh ïong pha ïei sñiaw o wa lute,
Nuwa tarat o u pakhle dei pakhle;
Tangwa kamtae leh ymtanar ymtarat,
Neh hi-eh i ha nga du hei pyrkhat.

Latumar khut o ïa pha,
Alae noh! du samen hamieh nga;
Cha jngai na pha mynsien o wa tliaw,
La-nger ïa pha wa kynmoo siaw siaw.

Kat hei ïoo chooh i ïong nga samen,
Ki wow tam ïa pha tae ymem;
Ha ki khmat ïong nga ymem de da kiwi,
Han beiñ ai ki nga leh ymbna tang a ki.

*****

San ser san ser

Ait ka tylni san ser san ser,
Chim u het paila,
Beh u khla lai noh lai noh,
Ïow ïathooh khana,
Sati kyn-oi, kynoi hapoh synduk,
Da khih da khih u Dalloi,
Soodong ka muluk.

*****

Jar La i Sap

Du kat ha'u tkhu u wa khian tam,
Katwon pathan ha'u bru waheh wei khlan;
Jar la i sap e u Blai ha u bru waroh,
Ïa pher i na uwi ha uwi i jooh wymtoh.

Wat ha'u chieh ha'u rasad, wat u sa-wyrthit,
U tar khawah, khyndong wow bi pyntngit,
Ha ki leh e hi u Blai i bhah i bynta,
Tang iwa pher wei kyrpang da e ha phi ha nga.

Em uwa tip dukat u rwai ymtip u chad,
Kamwa ïapher i hei dur kamtae leh hei sap
Em uwa tip dukat u put ymtip u tem,
Kamtae ïe u ong ha'u bru jar lei sap ïe u chem.

Han la kattae ileh iwi kwah o u ong,
Ïeini i sap phi jarjiar ham sñiaw sarong;
La tip phi u pynemkam man i iwa myntoi,
Man i kam ka lad ïa phi wow pynku pynroi.

I ki bru toh kiwa pher tam na waroh,
Lait na ki mrad ki sim ki doh;
Ha kini e u Blai i sap khajuk khajak,
Iwa tam neitae ha u bru da e u plak.

Ïei sap wada e kyrpang u Blai,
Pynemkam hok ham pynsep-ai;
La sih nae bha ham kynnoh ïa ka nasib,
Pana wa leh, cha kiwi ham pynkit.

Ïow bru waroh wei sap dakha lang,
Ka bei nonghukum da dep e kyrpang;
I sap ïong i hidae u ïah u lam,
Chong ha i dahi u pynemkam mo u dam?

* * * * *

Hok ïonglang ham ieh

Bom laka bom ka heri mai
Sai dikut nae sai tyllai
Doi doi ha ïung walieh
Hok ïonglang ham ieh
Lah i ksiar nae i rupa
That lieh nae that soo
Kse ryndia nae kse muka
Khyrwang thohsaru
Ab ... ab ... hajrong ki dieñ
Wiaw wiaw wasuh u khlieñ
Khlik khlak her ki lashaid
Wa la'u hiar u slap.

* * * * *

La ka Dong Dit

Utai u bnai la ka dong dit,
Utai u khloor la ka dong dit,
Miat khyllood i khon ka ñia,
Song pathi mot boo.

Kai ïung nei'on u chem?

Soodong pyrthai u uiñ u lai,
U ïoo ïa ki rong wa pher, ki rong hai-ri-hai;
Han miat han ïoosuk wymtip de wow batai,
Ha wakut dooh u ong ymem watam ïei ïung ka Bei.

Kat i ïung tae ymem de ha pyrthai,
Han biang muhor kylleiñ soodong u lai;
U bam u dih pup pup - pep pep,
La biang lut kini waroh leh, ïei ïung ymïe u lyndet.

Han khian i pli du kai ïung trep ileh,
Sñiaw kai ïong nga tae ymem de wa pliah;
Wymem wa ïang wa da wa ker,
Soodong talawiar dei pynchah dieñ kper.

Kat i ïung ïong nga, i ïung wa maia,
I thaw wa da pynheh pynkmai ïa nga;
Nongrim i jingim neini sdang i,
Ïa ka mynried wow kdar luti.

Han khian i pli du kat i ïung trep,
Wa ïaleh o u pyllum - pyllang man ka step;
U pynkhooid - pynjngiar u sait u kynther,
I kamram wow pyndep, ymem u sñiawpher.

U lithooh stad nae u liuiñ sawari,
Mynsien wympyrwa wasñiaw laitbooid i;
Na kini waroh wow kor, ïeini tae jen ymem,
Kat i ïung wa maïa nei'on u chem?

Han man i pli iwa jaet iwa pai,
Du wahiar u slap, um da joo da kai;
Kylleiñ ki tkut han diang dabor,
Ïei ïung wa maïa ïaleh o u kheiñkor.

Ïei ïung ham mylliñ ïei ïung ham kynchiñ,
Ymem hi jan u wow neh chariñ;
Ham biej ïei tyrchiah ka pliang para,
Ïa pa-kti i manbru waroh chi rta.

La ha ïung ha lait thaw pyrla i jooh,
Moo-saer wabiang juit u thaw u prooh;
Ïow biang ïow ryngkat samanlang i jooh,
Ïei ïung ha mynsien ïei lait ha chrooh.

* * * * *

Bam da'u sla pathoo

Ong kani e ja Bei,
Ong kani neiwon u ïoh?
Ong kani pan ram pan chah,
Ong kani ï wow su wow sai,
Ong kani rah wa ka wait wow sdai,
Phet cha khloo,
Bam da'u sla pathoo.

* * * * *

A.....Ka !

Hei wi ipor chisien ka sngi,
Ar ngut chipaïu ïa im ki kamni;
Na tloor i khonswet sei duna hei pran,
Wymtoh kam wa im kiwi tawan.

Nadooh wa dang khian dang sdiah,
Dei im jingjar wa ki jingeh;
Wymem bei wymem pa, em ma - em woh,
Wow sneiñ wow sikai, wow ïah wow chdooh.

Kamni mo Blai ka bhah ïong i?
Na khmat ka Beiwabooh pynkham mi ïa i;
Na tloor i khonswet sa ki khmat wymchynna,
Katni mo kynrad païa, e mi i saja.

Tip de, dang em lok hi ma-ai?
Ïa i kiwa bien u ïoo wyr-ai?
Ki wow bien u rap u chan,
Khamtam heipor wa emkam.

Du me ïa i A Blai Kynrad !
U wow chdooh cha khim cha lad;
Cha wakap - walai, ïow lait i pat u chynthud,
Kamwa thrang i ha mynsien, ïow poi ha wamut.

Hawa kut won de u ong ka kammon?
Ym toh dei ïong i, i sa i mon;
Su hun bait katkam wa dakam,
Neiwa dabooh mi Blai, ym duna ym tam.

Ïei ï u sarom, u beiñ u kynnoh,
Wa booh, ïa i kamni da hukum da thoh;
Ïeiwa da e mi Blai ïa i cha pyrthai,
Diang hun i ki dei sooh r'khai.

* * * * *

Ang doh keh

Ang doh keh
Mawup maweh
Kyrdup kyrdeh
Phlang chyiap
Ait lian hapoh tyngkong ïung walieh
Pit - pit - pot
Khlan ksem .....

* * * * *

Pdiah Syngki u loom

Sla lamet sla Latang,
Pdiah syngki u loom,
Khana pho mo,
U dam pho mo,
Kynriah kawi cha rood,

* * * * *

Bei Rymaw

Ieh cha wajia kamni ma-ai?
Wajoor i lalot spah u bru pyrthai;
Wymem de u kheiñ u ñiaw,
Ïa ka wapli ka Bei Rymaw.

Ki loom ki wah waroh, da madan da syllen,
Cheiwon ma-ai i ïyrngam kitu, ki khloo wa rben?
Ïa ki sim ki doh wymem thaw chong de,
Wat ïow bru pyrthai tip sa katwon de.

Ieh cha ma-ai, wymjooh pyrkhat i,
Biang ka myntu, ka mynstep tip kammon ki?
Pateiñ mynried ïa ki heiwon ka nongrim,
Ha ki sngi kiwa daw wan, i hi wow chah tim.

Wabih wabang kat iwa em dooh,
Waroh da riñ da tan, numa aw ïoh chooh;
Daw poi ki sngi wa daw lut i waroh,
Manda emkam neiwon won u ïoh?

Ki um - ki wah waroh da man bih,
Ïa ki pli ki doh um, ymem thaw de u par u khih;
Pynthor ki lyngkha daboon kiwa sah chrah,
I ja tae ha khyndaw, kattu na kiwi u li bhoh li trah.

Ki moo waroh da stem da sarang,
Da ïap lut sa ki rnem ki phlang;
Ki um da chong rngiem, da pisa da ptai,
Da swe da tlar, u khih u kai.

Im biang por de i chit i kjam,
Sei kjut wamih da ki hajar rukom;
Nangmih ki sngi nangpher i suiñ bneiñ,
Pher sa ka ly'er chibet da ïam chibet da sleiñ.

Ka um ha r'dang u dih wymïoh,
Da raw u thylliej, da tyrkhaw u chyoh;
Pyn-na eiñ pyn-na toh,
Katkam wa pan kamtae da ïoh.

A..... ka! Ieh sang hadoch katni wa man?
Wa daiap i sñiaw tuchoi iei mon;
Wymtip de u kheiñ u ñiaw,
Ïa ka wapli ka Bei Rymaw.

Khyrngiat noh kattu khyrngiat ïongbru,
Ham pyrkhat du kat ia ka myntu,
Seiñdur ïa ka mynried ha ka nongrim wabha,
Ïow ïoh makhane, ïow lait nei chah tim kylla.

* * * * *

Da'u man pulit

Ala-kabal-kasu kasal
Ala-kabal ka nood
Nam korisa
I scared you
Rabit ! Rabit !! Rabit !!!
U Pa da'u man pulit.

* * * * *

Hai Ri Hai

Ïa nga uwa dooh, u rangli u khonswet,
Tang ka sula wymkyllep wymsdep;
Ymem tang kiwa bien u pait u kylli,
Ïong wasih bhah a ka u man kamni.

Ka Bei u Pa ha nga wymïoh o ki,
Wow pusai pyndap ïa nga man ka sngi;
Nu dei waem sa ki païu para,
Wow rap - wow kit, hei chitom saja.

Hei ï u chkeh neiwon u ïoh,
Numa em tang u Ma u Woh;
Ï wow wyr-ai ïa nga u wapli,
Uwa im du hei laiwiar don hi.

Ha ïung ha sem, ki kur ki jait,
Ïa nga, wymbien ki u ïoo u peit;
Kat wymïoh o ka, u e u siah,
Kat i waklam sepai hieh.

Khut o dei khut, ymem kiwa thai,
Choh o dei ïung, ymem kiwa wai;
Khmat wymka-it, ïa nga wa pynïoo,
Wow klambeiñ wowthad, cha wymsñiaw wymïoo.

Chalamer rieh slap leh ha nga wymïoh,
Hawa wan likhih wow pynjem doh;
Cha ïong ki bru leh sñiaw kammon ta-hi,
Waem i sñiaw sarom low jan man ka sngi.

Dei chait to e mo Kynrad ïa nga,
Ïow ie o u likhih - limylla;
Ïa nga u wapli, wymem wa psa,
A.....! sihbhah sang a ka.

A! Blai Kynrad, wabooh wachna,
Kani mo paia, ka bhah ïa nga?
Heini ha pyrthai, ban wow im saja,
E thaw ïa nga chirup w a ka Bei wow Pa.

Hai-ri-hai!! U ong won de kammon?
Ïei i u kynnoh, u ïut cheiwon?
Man dym em paia, da ka Bei u Pa,
Wym myntoi ïa nga, kurdoh kurja.

O.... hai-ri hai, ish ka!!
I man bru i iong nga,
Dang chem lok hi maai?
Kam nga ni, O hai ri hai.

* * * * *

Lok warim

Hawa kynmoo kynmoo kamtu païa,
Nachwa kamtu katni kamni, A....! ka;
Lai ki por, tan ko sa ïei ki rta chajrong,
Ïei por wymïe u ksoh, wymïoh o u ong.

Hawa kynmoo ïeitu ipor, wa ïa ki lok warim,
Sñiaw wymïoh de kaitu i jingim;
La dymïoh u ïachem man ka sngi,
Mynsien sñiaw i kammon tahi.

Kaitu ipor, numa tanar, u ksoh dei kti,
Ïow lait i ulai ïow neh bait i;
Kitu ki lok hiai leh ïow lait ki ulai cha jngai,
Ïow ïoh bait u ïaka-it, ïakmen ïarkhai.

Uleh won kammon? Ymchah i sar ymtoh dei nar,
Wa dawa i kam hap hi u phet u phar;
Nuwa ïoh dei waong chisien tohkhat,
Kwah hi u ïachem numa wai ka lad.

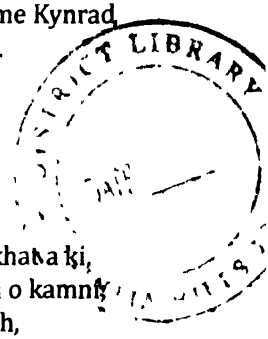
Kammon theit u ïe o u mylliñ ïa ki lok warim,
Katwa dang kynmoo wei katwa dang im;
I sñiawbha - ïarkhai wei ïawyrngeiñ,
Wow ïauiñ sawari soodong kylleiñ.

Teiñ-teiñ hawa ïachem i ha khim ha lad,
Ha wymïoo luti, dei wympoi pyrkhat;
Katwa kamni donhi u ïachem, sien tohkhat,
Ymkwah de wow synñiaw, u ïakhlad.

Han chibet da ïadait - da ïachruit,
I pynjaw pynchrai wymkut;
Ini waroh neh i du chibet chipsoh,
Ïei maïa ïong i nang pynskem, kam wakdoh.

Kamwa sep u bnai wow mih ka sngi,
Ki lok thymme leh kamtae wan ki;
Ki lok warim leh u kynmoo ymhoi u dam,
Teiñ teiñ han duk u lithooh chynnam.

Hawa kynmoo o ia ki lok warim,
Dawan ki chipor ha ini i jingim;
Wyrchaw o ki kti wow pan na me Kynrad
Ïoh ki u man miat, to! wai ka lad.

*****

Pyrchang

Hawa chong o samen, jooh pyrkhatia ki,
Syndet wan i jingmut, wow thoh o kamnÿ
I jingmut man i kamni nae hawah,
Kammon u man i, ki bru kiwa ïaichah.

Du dei maïa u iachukylliang,
Ham boh - ham sien ïei lait i let, timun tidiang;
Ïei burom akor to ri kyndong,
Kynmoo ïeini la heiwon-heiwon!!

To ïeiñ ïaleh dei mynsien chynrang,
Han thar ki chieh timun-tidiang, nadien- naphrang;
Chadien ham ran, ham booh dei jingeh,
Pynchkeh ki tyrpeiñ wow ïeiñ ïaleh.

Wymbam dooh u Blai ïei mynsien wa thrang,
O wow pynïoo luti ïow poi ha wamang;
Ham ieh ha chiteiñ ham kynran dien,
Pyrchang ïong i pyrchang sa chisien.

Kamwa emkam ki sla ïow dieñ,
Kamjooh u maji ïa ka lieñ;
Kam riñ um u ngap na ki syntu,
Kamjooh ïei kreh chitom u tkhu.

Pyrchang phi leh pyrchang ïong i,
Ham ieh u kut du kamtu donhi;
Lada man i kiwa ïaichah khlem artatien,
Hawa kut daw ïoh ïeiwa thrang na mynsien.

Ham ong wymïe khlem pyrchang,
Kammon u tip i, wa thiang nae wa thang?
Wymem i wow poi bait ha thaw chong,
Pyrchang ïong i ham ïakiar tyngkong.

Pyrchang! pyrchang !! pyrchang!!!
Ïow poi ha wamang ïow ïoh ïei wathrang;
La hei kreh hei khih nae purae puthi,
La heiwon heiwon, i kam to pyrchang mo ïong i.

Du ïa kiwa kreh chitom donhi,
Panchniat i burom, ïang ko ïa ki;
Manda ïoh u deiñ katwon waïoo-khaiñ,
Nalor i sñiawbha, katwon waïoo em-maiñ.

Pyrchang iong i, pyrchang u pyndep,
Ham booh teiñ de hadbooh mynstep;
Ham kton ham pyllang, iymïe de u pyndep,
Sam boi tang u sdang ympu-ioh, ka sngi da sep.

* * * * *

Wympu - ku kyndon i dooh

Katwa dang biang dang pahooh,
Wympu ku kyndon i dooh;
Pahooh pahai chawah chaneiñ,
Han tbian i leh, sñiaw mi dajoh bneiñ

Katwa dang biang dang pahooh,
Dang boon kiwa iah kiwa chdooh;
Dang boon ka spah, ïarong dang kmai,
Pup pup pep pep chawa wan wa lai.

Ka Bei u Pa da piah mynsien u pyrkhat,
Da doom ka buit, da wiar ki lad;
Kat wympiah ka pliang wympu jaed ka sla,
Me won samen wymïoo em synta.

Tia mi chaphrang wow pyndep ïeiwa thrang,
Khlem kyruiñ cha timun tidiang liang wa nang;
Syllad mi naphang kam ka langthari,
Tympat lut mi ïa kiwa pakhet luti.

Manda sngat syndet ka umsara,
Dang heitae chynna mi ïei bakla;
I por wymchah de u kyruiñ u kylla,
Piah su i mynsien wow nood da takha.

Ka Bei u Pa na me, da khlad da jngai,
Ka ïarong da sngat, da jet da pai;
Da sdang u raw dang hawa chlai,
Dang heitae khyrngiat mi, ileh cha ma-ai?

Ïei ï u beiñ u kynnoh, wow biah priñ?
Silet mi manda wa ka sngi da noh chariñ;
Cha kiwi u pynkit, hawa bha wympoi,
Pana wa leh, i mon hi wa tuchoi.

*****

U pli u Woh Siang

"Jaw u soh kriep" ong u ru u myrsiang,
Katwa kynthih ymjoh, wei doh da chaliang;
Du ki khmat wa peit wei ïymbar wa joo,
Hawa peit ïa oo, wei ngooid mynthu ha wymem wa ïoo.

Kynthih u pli hadooh wymtip de wow ong,
Hadooh da tyrseiñ wa ki thied thaw chong;
Sep-ai lut du i bor, sa wei kjut doh,
Katwa leh u pli u kynthih, ym aw jen chei joh.

Heiwa khaddooh ym sñiawïoh de deiwi i daw,
Ong u ru "chi da'u soh kriep wa jaw";
Ïada burom hi-eh u wapli heitae i por,
Han i doh da tkhan wa ki thied da tlor.

Al ha u ru wot sae, u woh Siang,
Wa da jaw la dei wa thiang,
Kat wymioh u pli ïeitae iwa thrang,
Klam kyllieñ u ru dei thlan da man.

Ong ki ru ham ïaleh wa ka buit myrsiang,
Pakhot na timun rap u na tidiang,
Dang ha'u soh kriep donhi wa wiar buit u,
Ieh yn dooh ai ka, han bor ïong tkhu.

* * * * *

Ym em wow lait

Manbru païa heini ha pyrthai,
Chisien u wan chisien u lai;
La ha'u wa ïoh nae ha'u wadooh,
Da dep pyrla salonsar i jooh.

Hei jingim iapher i hei kyrdan,
Hei man i long, i lai i wan;
Ka luti chaneiñ cheitai ka jooh donhi,
Manda khut i por wymem wow lait neini.

Wymem Syiem em kmai, chakri nae kynrad,
Waroh kiwa im ha sla khyndaw kamjooh ki mrad,
U moo dang piah, u dieñ dang kheiñ, u nar dang sarang,
Katwon tam i mynsien bru lymïe bha u syndong.

Mynsien walung kam ka plung siej,
Ïaleh u syndong ha ki rong thaba ham chah pynbiej;
Sajiar nei bam i dih wa na ki kam thala,
Kini ki ï ki ï waroh kiwa khate ïei rta.

Dang jrong u sñiooh ïei rynïeiñ u bru,
Katwon tam la wyrchaw wow ch'piñ wakhu;
Manbru pathan ha ki kam thala u chah pynbiej,
Du katwon jliah khyndaw i rynïeiñ kai iyrwe siej.

Kat iwa em dooh i sap da e mi Blai,
Ïow tip lut i ki bru pyrthai;
Nuwa e mi i bor, khlem artatien,
U ksoh u bru pyrthai sa ïei mynsien.

Jar ka bhah ka bynta wa dakam,
Wymïe u pynduna nae pyntam;
Katkam wa dakam du kattae donhi,
Wymïe u e nae knieh na kiwi.

Ka Syeim –Wa-booh da dep u pynkham,
Ïa ka bhah ka nasib, u jied u kam;
Ïa uwi-pa-kawi chynrang wa kynthai,
Chwa wow wan bru i cha pyrthai.

Katwa dang im ha pyrthai boon du i khñium,
Kamwa man i bneiñ, i che wei doom;
A..! manda kut dalai da khlad,
Iwa ha khmat tam, u pli kynrad.

Katwa dang im ha sla pyrthai,
Pyndep hok ïei kamram, dei tipbru tipblai;
Akher ki sngi manda kut neini,
Daw em ka bichar iow wi-pa-kawi.

* * * * *

Pynch'keh ki tyrpeiñ

A! khynroo khyllood ki khon ka ri,
Alae! chirup deilang iow kyntu ïa ka ri;
Na u manchwa longchwa, ha i ki pateiñ,
Ka mynried ioh ko u man, kawa phooh wa phieñ.

Nei sih nei roi, duhai wymhoi,
Cha wabha ïa i wymjooh poi;
Ïei sih ham sien, ham pynheh ham tachu,
Ïei bha u tule dei wym tasu.

Nei kyiad, u bhang wow droks duhai mo ïong i,
Ki nongchoon wasih tam ïei pran ïong i;
Lada ïe u lait na kini waroh hi-eh,
Manbru longbru wymdooh wympleh.

Kam ki khynroo ha ka juk katni,
Emkam u man kiwa ïa tylli;
Lada man i kiwa piah wapra,
U mynder wa thap kti wakmen wa sñiawbha.

Kam chi-païu chirup deilang,
Ïa ka ri u kyntu chaphrang;
Wymem jingeh la da tylli,
Han khian i bor leh, wymchan ha i.

Khynroo khyllood ka Ri Jaiñtia,
Pynch'keh ki tyrpaiñ, pyneh ki tympha;
Ki khon ka wait, ki khon ka stieh,
Dei mynsien chynrang, u ïeiñ ïaleh.

Kamwa ïah luti u Woh Kiang Nangbah,
I won wow bood late kat waïe walah,
Ïow lait nei broo nei chah chakri,
Wympher da u rdang ha u dieñ phasi.

Khyrngiat noh mo ïong i khyrngiat kattu,
Kat wym-pu-sep ka sngi dei wym-tasu;
Ïow lait i u silet manda ngam loom ka sngi,
Hai hai, ileh ym pyndep chwa i ki?

*****

I por nynde

Dang nachwa dang hok i pyrthai,
Wa dang ïajen u bru wow Blai;
Ka juk wa dang synchar i hok,
Wymtip chukor wymtip u thok.

Ka juk wa khooid wa hok wa sati,
Wa dang tip u ñiawkor ïei ïong i dahi;
Ïeiwa da booh u warim, u ma u woh,
Ïeitae u pynbha u kune u ksoh.

Ha ka wymem i ñiaw chilliang,
Ïei tam ïei duna du i map kylliang;
Uwi ïa kawi, ïa sneiñ ïa pynïoo,
Ïei wasih waroi, wymjooh kynmoo.

Duwa che i step, duwa khut u syiar,
Dakhreh u mih, cha bri wow hiar;
Ïow pynhap ïow symbe u phniang,
Hapoh i pynthor hapoh i bhiang.

Da phooh da krai u symbe u phniang,
Hapoh i pynthor i bhiang;
Dei kyrkhu u kynrad wei ïymbar ka rymaw,
Ïoh mynsien u kba wa da lait na ka pyrhaw.

Heitae i por wymem i purae puthi,
Im ki du dei khana pateiñ donhi;
Na u thylliej ha u thylliej, nei jabieñ hei jabieñ,
Ïa sneiñ kylliang, ki teiñ la patieñ.

Ha chwa wow thiah harood i tpai,
Ïachong khrui wow sneiñ wow sikai;
Ki ma ki woh wa ka Bei u Pa,
Wa pynïoo pynkdaw ïa ki khon ki pyrsa.

Ïei sih ham ka-it mo khon, wymhoi,
Ham chah pynkiñ ham chah pynchoi;
I ïong kiwi, i wymtoh i ïong phi,
Hamjooh ïookwah wei ham jrongkti.

I por daphet ki khmat daban,
Ïow poi ka step da kawi tawan;
Ki dwar dei khyrdep wymem chabi em huk,
Waroh chi ïaw wa ïathiah suk.

Duwa khut u syiar kamram wow pyndep,
Wow lai li mylla, wow hiar li rep;
Kamni im ki lynter ki sngi,
Jingim wa chisur synchar hok i.

A! juk warim, juk wa dalai,
Sa chisien tip dang ïoh hi ma-ai?
Numa ïoh deiwa - ong, kwah o u kyruiñ dien,
Wow ïoo ka katae ka juk sa chisien.

* * * * *

Ham ïyndong i sñiaw

Syndong mo ïong i ïei ni iwi,
Iwa emkam tam ha i jingim i ïong i;
Duhai iow lait i nei sih nei roi,
Hei miat hei bha ïoh i u poi.

To tia chaphrang chajrong nangku,
Ïow phooh ïow phieñ i hei manbru;
Ha kiwi duhai nei chah chet kylla,
Kiwa lute ïei mon wa ïei sa.

Duwa mih wa kap phi, na dwar p'chem,
Uwa ïang ha luti ïa phi da em;
Lada tbian i thij ïyndong wei sñiaw,
Manbru ileh kattae da ra-ïaw.

U droks wei kyiad kiwa pynsih tam,
Ïei miat i bha wa pyndooh pyndam;
Ïei mon i ïong phi wa kynad wa tuchoi,
Nei miat i bha, chei sih i roi.

Kaitae duhai kynmoo mo ïong i,
Dieñ sympat ïang u ïa phi;
Kynmoo ïong i ham laileng laiper,
Hamieh ïeiwa dem, hambeh ïeiwa her.

Manda kut i jingim ïong i neini,
Daw em ka bichar ka rai ïa i;
Kammon ma-ai ka ï ka rai?
Manda lai i neini chaneiñ cheitai.

Ri Khad-ar Daloi

A...! Ri Khad-ar Daloi ri wa maïa,
Da eh u thooh da ñiar u chem kam pha;
Ri wa da booh kyntang ki Blai,
Kam pha ymem de ha sla pyrthai.

Ki um wa jngiar, ki loom wa ïyrngam,
Ki k'chaid wajrong, ka ly'er wabang tam;
Ki sim ki doh da ki hajar jait ki rong,
Ha pha wa sñiawsuk ki u dem u chong.

Ki warim wajah manchwa wa dalai,
Pyrtuid wei nam ïong ki sah i ha pyrthai;
Sajar Nangli, Marphalyngki, ...
Da ki ïei hok ïong ka ri.

Kiang Nangbah khla wait ka ri,
Da ïeiñ ïaleh neibhah ïong i;
Ïow lait nei chah chakri ha u mynder sepsngi,
Pynchah mi da'u rdang ha'u dieñ phasi.

Ïeiñ dap chynrang pateiñ thymme,
Ïei hok mantre, ksoh to kune;
Hamnoh tai wei ham ïatasu,
Ïa ka mynried seiñdur noh myntu.

Hajar ki rong kai mynjer ha'u phlang,
Ham chah chakae, ham chah phalang;
Ïeiñ skem ha ka nongrim, ham ar jingmut,
Nuksa wa bha u thooh, to bood hadooh wa kut.

I kynriah thaw wa chipor

Wa dawa ipor cha jngai na kiwa haïung hasem,
Ki lok ki jor ki païu para kat kiwa em;
Wow mih na ïung leh sñiaw kammon tahi,
Dei chyngkhan u beh kat wympu sep sngi.

Phi ki lok wa ki païu para waroh,
Ngooh Blai lang ïa nga, ïow ïoh i kyrkhu kyrdoh;
Ïow e u ïa nga, i chare kune,
Kat itae i hok tae jen ymem de.

Hajen nae mo cha jngai, ïeitae wymtip,
Channiah tylli tylla hei mon u Blai wa ka nasib;
Ïei wasih wabha tae, ym nood o u ong,
Kat cha waïah hi-eh utai najrong.

Kat dang chah ipor kat dang biang i rta,
Kammon pong du chithaw u chong bait a ka;
Kylleiñ soodong mihsngi sepsngi,
Wow kynriah thaw nawi chawi.

Hawa ong u kynriah thaw mynsien wa sñiaw diaw,
Wow ieh wa sñiaw budnood, u lai wym-la-nood wa diaw
Hawa pyrkhat ïei ïung mynsien o kammon tahi,
Hawa mut o u kynriah thaw, u kynriah chawi.

* * * * *

Su cha khim

Kaw masi dat-rai walai wiar wymbna phylloh,
Waïoh u uiñ lait-lan wymem wa khoom wa kdoh;
Ïa nga u khon ïoh mon, wymbna ïung bna sem,
U khon jop khai uiñ nan, kiwa nood ïa nga wymem.

U li-thooh li-kbai wa ki loom ki wah da thai,
U pli u nongsumar, da jaed wow chyoh wakbai;
U khon uiñ nan sñiaw hi ïeiwa khut ïei pyrtuid u,
Wa ban i ngait ïa ki khmat, u pait da wyrngu.

U nongchare cha ïung wa li-phet ïamrem,
Ha tre taksaw wa chong ñiawliar ïei chem;
Thwai umkhmat wa khymblob, na ki ngab wa kai,
Wa ki kti wa wyrchaw wa kylli blai, heiwon u khon o ma-ai?

U khon ïoh mon uiñ nan hei sñiaw ïong oo samen,
Heitae i thaw wa-em u, toh i bneiñ;
Manda khyrngiat u neitae sñiaw u kam wymim,
Han païa ymtoh ha ïung, hai ri hai cha khim.

Manda bang ware i khim, ymbna de ïei phylloh,
Katni hi sae wa sortok, i saja u ïoh;
Ki pli ki tre wakha, wymem dor sep-ai i kha i pun,
Hawa ïa ki wymtip u burom, ïei mon mi wa pynhun.

Manda bang ware i khim ïah ko cha walait,
Su cha wador, da eh u poi cha wabait;
Synchor ko cha khloo dei synrang syngkit,
Chei wympoi thaw de u thooh, chei wymem wa tip.

Ri ïei burom

Akor burom ha pyrthai iwa emdor,
Ïeini ïaleh u syndong kune u kheiñkor;
I riam i bait, i tip i stad, ymem dor i,
Lada akor burom jngai i na i.

Ka spah ha pyrthai ka wymtip lut ïanom,
Ka wow neh rta, toh ka spah i burom;
Ta man nongmuna ïa kiwi tawan,
Dei akor wabha cha walai wa wan.

Cha khim cha lait ha ki lad ki luti,
Ha ki kam kiwa bha to im sngi;
Pynïoo pynkdaw ïa kiwi tawan,
Hamboh, hamsien ieiwa lait watam.

Wympoi hawa bha u bichar ïei iong kiwi,
Kat wymtip i kammon ma-ai i ïong i;
Ham li-kdaw-tyrma ïei thadoh para, .
Ïei ïong i won, ymtip i u chynna.

Heini ha pyrthai katwa dang im,
Ha ka pateiñ ïow lait nei chah tim;
Ha ka luti kawa bha ta chdoh ta ïah,
To beh cha jngai, ïow ly'oh wa kah.

Ïow neh ïow sah, i nam i burom,
Kynmoo ïeini la heiwon heiwon;
Cha wathiah wachong wakhih wakhan,
Ta kynmoo ïeini, ïei burom u ksan.

I ï tam hi heini ha pyrthai,
Ïa i manda kut da lai;
I akor burom wa ki kam wa bha,
Itae donhi wow sakhi rta.

* * * * *

Umchangped

Kam umchangped wym sngad ïanom,
Kynjri wym sarang, kynjri i burom;
Pyrthai waroh wa ïaleh u bood u thooh,
Na'u khian u heh, waïoh nae wadooh.

Kaw mookordor wa neh i tyrchaiñ,
Manda ïoh u deiñ katwon wa ïookhaiñ;
Ïei pyrthai waroh wa e jingche,
I rong i rup i wym pleh de.

Ïei stad u thooh hap chah chitom,
Ïei eh i khoo u toor u ñiom;
Nei kreh chitom u ioh ïeiwa mang,
Wei mynsien ïaichah iow poi hawa thrang.

Manda ïoh u deiñ dei tip dei stad,
Pyrthai waroh u khmied ki khmat;
I stad wa daïoh, i wow neh rta,
Ymtoh iwa daw lut kam ka tyngka.

Wymem waïe u knieh nae e cha kiwi,
Ïei tip i stad chisien ŵa daioh ha kti;
Ymïe u kylliang, dei tiar nae da ka spah,
I stad chisien wa daïoh, da neh rta.

Ham swe ham tlar, wei ham boohteiñ,
Kynjri wympleh de ïow ïoh u deiñ;
I stad i tip toh iwa emkam,
Iwa syad, wei iwa kordor tam.

I stad wa kordor, ymjooh thooh i ïow bru,
O hi wathooh, kaw ngap ha ki syntu;
La tam ham sarong, ham kynnoh la duna,
Ïei stad wa kordor, ham pynemkam bakla.

Jait dei wa em i stad ha i dae,
Ymïoh de ki bru u phon chakae;
Han dooh han duk, la kai ï tahi,
Hawa em i stad, wai bait ka luti.

Ham ong - wa dooh tae da kut ki lad,
Ham tbian i thij i pyrkhat;
Kamwa ïapher i lakoo, nei wa jwat,
Kamtae leh ka spah wei stad.

* * * * *

Ï wa pynbor

Cha sa-ih bneiñ cha wymïoh o u ïoo,
Dei wympoi pyrkhat kam cha ïymphoo;
Kam rah u kyllang, kam ka langthari,
Dei wymjohkhe wei wymïooluti.

U kse na nga, dang wei samat,
Nood pho u pteiñ ar ki rtap;
Dadep wow chynna, ïeiwa khia u kse,
La kyntiñ chajrong leh, wym ku de.

Kam ka thawalieh, ha ki syntu boon rong,
Wymneh du chithaw u dem u chong;
Kaweh ki thawaner soodong u uiñ ke,
I man i long wymïoo chongtre.

Ï cha ma-ai wa phon wa chukor,
I ïong i sa, ï cha wa pynbor?
Na chwa ki sngi mut o dei wi,
Ïa nga hanpaïa kattu dei pharchi.

Hawa peit ïei man wa ki khmat ki ïong pha,
Wymhasa o syndei u chukor ki ïa nga;
Païa ïa nga dat pho dei kylla,
Kam beh ka ly'er khlem ïoh u tba.

Nei ï i daw wa man kamni?
Ileh ym khana pho nachwa ki sngi?
Manda poi ka um la ha r'dang,
Dang heitae tip pho u silet u ñiawtang.

Khana pho ki daw ha ïung ïong pha,
Wymhun wymsuk ki ïa nga;
La toh iwa sakhiat tae ileh u phylla,
La dei chukor won, tae pyrkhat bha

* * * * *

Ha ka ru na-ai

Jop thma karu ïei pyrthai,
Ha ka wymem khet em syiem em kmai;
Kyllep ı bor manda tlep karu,
Sep-ai hieh païa waroh itu.

Kat dang biang karu dang dap i maïa,
Manda duna karu, synjor wot i païa;
Bakla chi khliak ban sei tymbuiñ,
Wymem thaw de kat chawa kyruiñ.

Hawa ioh u e dui wabiang watoh,
Ha ïung ha sem u ma u woh;
Teiñ teiñ la em ı let i bakla,
Mylliñ lut waroh hawa tlep ka tyngka.

Ini waroh iwa man ha pyrthai,
Iwa pyrchah ïa ka hukum u Blai;
Ha O wymem i ñiaw chilliang,
Pyrla wow mooser kiwa dap pura biang.

Da im la dei waïap, bha la dei wasih,
Karut karu ka miat kynthai chi karut, waroh wa khih;
Tympleh ko ïeiwa toh, pynsabut ko ïeiwa bakla,
Ha karu wot sae ka miat kynthai, A....! ka poisa.

Tyngka wa daw lut wa daw em jingkut,
Ïe ko u thied du chipor ïei suk;
Hei sarup ïong ka, ïe u uiñ kylleiñ kylleiñ,
Tangwa, ymïe won ko u thied ïei bneiñ.

* * * * *

Bood late

Pyrthai kiru wa stad wache,
Pyrthai katni pyrthai thymme;
Da kylla i por nadong chakut,
Dei wymjohkhe kamwa chynthut.

Pyrthai kiru ha ka juk thymme,
Da kylla ki por neiwa nynde;
Katwa nangroi, i tip i stad,
Nang doom ka buit nangwiar ka lad.

La hei ktien i thylliej i lai i wan,
Da bood late ïei ïong kiwi tawan;
Hei kup - i sem, i riam - i bait,
Hadooh wa da ïoothaba wow peit.

Kynthai nae chynrang i jooh donhi,
Ileh cha ma-ai wa jia kamni?
Duk o u kylli pyn ïa nga dahi,
Ïei jubab wa pura wymïoh a ki.

Kylla i por waroh nadong chadong,
Nadooh na sor wat cha nongkyndong;
Da pher i ktien da pher i klam,
Da pher i long da kylla i man.

Kylla i man kat nanglai ki por ki sngi,
Akor burom leh nang jngai i;
Wa jia kamni ileh cha ma-ai?
Toh hi mo, wa tynjooh mi Blai?

Khyrngiat ïong i cheiwon ini,
Ïa ka pateiñ ï wow iah luti;
Lada bakla luti, pyn na wasdang,
Wymmyntoi u silet, ka dwar da khang.

Khyrngiat ïongbru kat dang em por,
Ïow che u tyrchaiñ kam ki mookordor;
Pynch'keh ki tympha pyneh ki tyrpeiñ,
Ïoh won u suk ha ka pateiñ.

Burom akor wymchong ha ka spah,
I mon wa ki kam hisae wa ïah;
Burom salon akor wa bha,
Kiwow neh, wow sah chi rta;

Burom akor wymïe u thied u dai,
Ha waroh chi tyllup ka pyrthai;
Ïa nga ïa phi ki wow ïah luti,
Nongrim i jingim sdang i neini.

Akor burom salon wa emkam ïa i,
Kam ki le tylli ki kjet moo-khuri;
Lada iwi na kini u dooh noh ki,
Ï wow kyrchan won ïa ki ar tylli.

Akor burom iwa syad tam,
Wymïe u thied na kiwi tawan;
Wymem spah pyrthai wa ryngkat kyrdan,
Lait na i akor burom wa i salon.

* * * * *

Wymem dor

Kat dang ïoh u e, u pynbiang pyntoh,
Dang du iwa ïoobiang lut waroh;
Ha ïung ha sem u ma u woh,
Ïa o boonsien du i pynroh.

Hai- ri- hai ! pyrthai païa ka juk katni,
Hei dooh u manbru da ra-ïaw pakti;
Li kylloor ïong sniang wei khmut da khoi,
Kam ka lieñ khlem u maji wymtip cheiwon u poi.

Manbru hei dooh, ïap pyn nawa dangim,
I klam i khana wa kyndat kyntiñ;
Ymem dor païa manbru hei dooh,
La chong da jhieh, la ïeiñ da takhooh.

Lyngkar i man lambor sei sñiaw,
Wymem dor de i pynïoo pynkdaw;
Pyrthai tae païa, pyrthai wache,
I man i long won, wymïoo toh ïoo tne.

Sep-ai waroh iwa da dep leh bha,
Manbru hei tymbuiñ, sep-ai hi-eh païa;
Sep-ai i bor, wa kylloor ïong sniang,
Da khoi wei ta-ngiah wa ki chyieñ da ïong.

Silet -tam -dien manda dung ka sngi, ha pyllung khmat,
I por da jngai da phet, wa da palat;
U thooh u chem won de kattu cheiwon?
Takor pohthat hawa tuchoi i mon.

*****

Khon dap chynrang

Khon dap chynrang wa dakha pura bnai,
Ïei sap wa kyrpang da pynkham mi Blai;
I thij i pyrkhat ryngkat wei chynna jngai,
Kat nanglai ki sngi, kam ka duriaw wa kmai.

Woh Kiang Nangbah, khon dap chynrang,
Ka Bei Wabooh da dep phah kyrpang;
Wymhun mi u synchar da'u mynder sepsngi,
Ïeiñ mi da ka wait ka stieh, wow pyrchah ïeini.

La dang duna mi tip i stad i leh,
Dei mynsien wa chlur, da tia wow ïaleh;
Ïow lait nei broo nei chah chakri,
Da ïeiñ ïaleh neïbhah ka ri.

Dei mynsien chynrang tia mi Woh Kiang Nangbah,
Da sai mi ki buit wow pynïoo kat waïe walah;
Ki dohlieh ïa mè leh, wym e lad kiru,
Thooh ki da ki buit ïow ïoh ki ïeiwa thmu.

Dei mynsien wa chlur ku mi ha u dieñ phasi,
Wymhun ki khmat u pait wow synchar da kiwi;
Ki khon ka Ri Jaiñtia umkhmat watlor wajoo,
Katwa me dei mynsien chynrang heitae da pynïoo.

La da kyruiñ i khmat o cha mihsngi,
Daw lait ka ri, nei chah chakri;
I klam ïong me da man da jia,
Da ïoh laitlooid ka Ri Jaiñtia.

Ka sngi Lee-phaw, Kmaichonglad snem 1862,
Ka sngi wow sah kynmoo ha ka ïurim Pnar;
Ïow Kiang Nangbah khlawait ka ri,
Da pynkut ïei jingim ha u tylle phasi.

Kam i dak wow sah kynmoo pateiñ-la- pateiñ,
Ha Madiah Kmai Blai da' u mot da pynïieñ;
Man ka Lee-phaw u Kmaichonglad da pynman ïalang,
Ïei pyrtuid u Woh Kiang wa kynmoo tympang.

Ïow sah kynmoo ïanom kylla rta,
Dei skur sikai da booh da chna;
Hei pyrtuid ïong me Woh Kiang Nangbah,
Ïow im i nam ïow neh ïow sah.

Chityllup pyrtlıai datip ıa me katni,
Ka Ri India hi da pynmih da ki stam chithi;
Hei ïong me i pyrtuid i nam,
Woh Kiang da leh sakhiat mi, ïa ki kam.

Khon ka Ri Jaiñtıa, khon ka wait ka stieh,
To tia chaphrang, cha kdong hamrieh,
Woh Kiang Nangbah da pynioo nuksa ïa i,
Wow man ki khon dap chynrang ka ri.

Ri Jaiñtı kawa da em nalap nachwa,
U ri u syndong ïei pyrtuid ïong pha;
Kamwa u ma u woh nachwa ïa pha da seiñ,
Ïow neh ïow sah ı pyrtuid pho teiñ la pateiñ.

*****

Kopsar, Ïoosar, Nuwa tanar

Mihsngi nae sepsngi ha sor nae ha khloo,
Kopsar dang slem bha u chynna u ïoo;
Najrong liar wa ïyllih, wandur wei ïoobang,
Chapoh won su ki thlu, wa bam u khniang.

Cha khim cha lad, hawa tne u chem,
Wa ïoo syntliang wei klam wa sñiaw jem;
Dei dien won klam dung klam sooh dalut wei jait,
Pynheh dei chang kat wymnood u dait.

I ïa peit khmat wei kdaw kti,
Kopsar wymïoo emkam de deiwi;
Ïei ïong i dae i tha-doh wymtip u chynna,
Ïei ïong para wa lorni wa luchia.

Nuwa tanar u khujai u pyngngam cha thlu,
Cheiwon sae u poi u ku i manbru;
Harood i tpai ari waheh ïaw weiheh ktien,
Chalait won la kam ki ksaw toh dieñ.

Harood i tpai wa ïa kiar tyngkong,
Ïeiwa em jingmut wympai u ïa ong;
I klam i kape sñiaw sabut wei pynroh,
Muktiar chadien wei sñiaw buit-tooh.

Ha wym emkam ari wa kmai klam,
Wa stad batai ar-chah ïa ki soo-tyndam;
Katwa jop na ïung rem won cha khim,
Wa joor i tip ïei wymem nongrim.

U chang heh na taksaw, ymnood tang u dait,
Bha iwa sleiñ jen itae wa rap miat;
Hakhmat ki khian su i pyrtuid NGA,
Ha jen ki khlan bor waïoo dooh NIA.

Ïei ïong i dae i pran wa ïaleh u syndong,
Ïeiwa toh won u leh, mylliñ tae rieh kdong;
Ïa i dae kwah bait u tia chakhmat,
Ïa kiwi tawan won, cha dien u ngiat.

I kwah burom wei mane spah,
Kat nangïoh kattae nang kwah;
Nuwa tanar wei bhah para u khur,
Chong kule u lalot sa dui pyndur.

Hawa pait iei dur wa ïoo khyllew,
Katwa i mynsien won dei arsap kaw satew;
I ktien wei klam ym-aw jan u iatoh,
Napoh dei chyrkhiat, najrong dei phler pynroh.

Wow kyntu lang ïa kiwi tae wymhoi hi wot,
Ïeiwa leh kiwi u klam beiñ u pyntlot;
Katwa ïa i dae leh wymïe u leh,
Ïeiwa leh kiwi leh kwah bait u tympleh.

Hei pait ïong nga ïoosar, dang slem bha u chynna ïei che,
Nangroi i stad roi i sih, akor salon suk leh wymem de;
Ïoosar dang dei sa hi para bru, dang eh bha u ïoo toh sneiñ,
Kammon theit u iooluti, ïeiwow ku ka um chaneiñ.

A....! nae thwai wa miat dur thwai wa miat rong,
Kai pho kylleiñ, du chithaw wymneh pho u chong;
Pait o na jngai ïoo o wa ïyndong manda ïuh, da ka spai,
Chi khliak la bakla u khih da dooh sang-et da kyllep i rupai.

Kammon sang wym-ïa-pyrkhat phi nae waheh?
Manbru pyrthai du chipor kai putheh;
Duwa slu da pra cha jngai da her,
Ha sla um kam wa per u sder.

A... ! juk wa che, juk u ïongton,
Ïa ka mynstep u chdooh wymtip cheiwon?
Ïoosuk leh em hi, ïootieñ leh chi rukom,
Wa chdooh u ïongton, wymtip kammon?

Manda bam kylla dei stad, ban sei che khmoh,
Mylliñ lut ïeiwa da sneiñ u ma u woh;
Chong kule u kat wa-ngait, ïah u kylleiñ soodong,
Tip dei surok nae mo dei khloo, wymtip de u ong.

Ileh sang manbru suk bait u luchia ïei ïong kiwi?
Duwa toh i por da khut da pyllang kamni;
Ïa chong khrui, ïoo la kam ki wym emkam em dam,
Ïoosar i wow bong ïei iong para, itae wa mandih
manbam.

Dooh-thiah dooh-dem ïeibhah kiwi,
Wei manbru da rkhoh da riñ sti;
Priñ u nood dukhi sei mynsien,
U dooh won sei chaniah i lang-ien.

A....! ka manbru, ha lareiñ la kam thad saru,
Khlem i stad tymbuiñ sei man, kam ka pylleiñ sabon
du kamtu;
Lym tip i u pyrkhat pyn katni pyn nawa dang im,
Ha ka pateiñ tae ymdam de u chah tim.

To ïong i yn ïathij ïapyrkhat i ïei manbru,
Kam waku ïa i chajrong, ïa kiwi leh u ïa kyntu;
Ham em mynsien-bam-khniang, to ïa sneiñ para i,
Ïa ki kam wabha ïoh ka mynried u sa-te-jalani.

* * * * *

MEGHALAYA TRANSPORT CORPORATION

JOWAI DEPOT

Dei Kyrkhu khyrdoh,

E mynsien ïow Wansalan E. Dhar wow nangku chaphrang heithoh heitar, nalor ka umchangpet ki kyntien kyn-ud sur r'wai, Ïooluti chooh i sa ki kot parom wa kiwi tawan. Kyntu ïa kiwi wow bood ïa kani ka luti.

U Blai u emlang u wa phi chirup

Tia chaphrang Wansalan. E. Dhar.

Na u
K.K. Laloo (Depot Manager)
Waki Wakreh iong ka
Meghalaya Transport Corporation
Jowai Depot

PLEASE VISIT

T.C. ENTERPRISE

K.N.B.ROAD IAWMUSIANG, JOWAI

DEALS:-

- Stationeries
- Xerox
- Lamination
- Computer Printing
- Download Song
- Print Flex

Voucher Mobiles:

AIRCEL *Aircel*

Reliance Mobile *Reliance*

Vodafone

DIPR

MEGHALAYA

THE LAND OF ETERNAL CHARM

THE STORE HOUSE OF NATURAL WEALTH

CALLS UPON EACH AND EVERYONE BIG

AND

SMALL TO HELP PRESERVE AND PROTECT

THE ENVIRONMENT

AND MAINTAIN THE ECOLOGICAL

BALANCE FOR THE WELL-BEING

AND

PROSPERITY OF ALL.

DISTRICT LIBRARY SHILLONG
OUT

DIPR

Issued by:
The Directorate of Information & Public Relations,
Meghalaya, Shillong.

DISTRICT LIBRARY
DATE
JAINTIA HILLS, JOWAI

Dor : 30/-

:~ Printed at ~:

NANGIAI KYRSOI ENTERPRISE

Umsohsun Community Hall Shillong - 793001

Phone : 2546494, Mobile No. : 9615337900